

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

TOSHKENT DAVLAT SHARQSHUNOSLIK UNIVERSITETI

"TASDIQLAYMAN"

**Tashqi siyosat va xalqaro iqtisodiy
munosabatlar instituti direktori**

G.T. Arifjanov

2026-yil "____"

BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISH
(magistratura ta'lim shakli 1-kurs)

Bilim sohasi:	400000	Biznes, boshqaruv va huquq
Ta'lim sohasi:	410000	Biznes va boshqaruv
Mutaxassislik:	70410108	Mintaqaviy iqtisodiyot
	70411102	Tashqi iqtisodiy faoliyat
Bilim sohasi:	1000 000	Xizmatlar
Ta'lim sohasi:	1010 000	Xizmat ko'rsatish sohasi
Mutaxassislik:	71010101	Turizm va mehmondo'stlik

Toshkent – 2026

Mazkur o'quv dasturi Tashqi siyosat va xalqaro iqtisodiy munosabatlar instituti Kengashining 2026-yil "26" 06 dagi 17 sonli yig'ilish bayoni bilan ma'qullangan.

Mazkur o'quv dasturi Toshkent davlat sharqshunoslik universitetining "Iqtisodiyot va menejment" kafedrasi tomonidan taqdim etilgan (kafedraning 2026-yil 25-06 dagi 4-sonli yig'ilish bayoni)

Tuzuvchilar:

Gaziyeva S.S. – Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti "Iqtisodiyot va menejment" kafedrasi dotsent v.b., PhD.

Taqrizchi:

Zikriyoyev A.S. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti "Jahon iqtisodiyoti va xalqaro iqtisodiy munosabatlar" kafedrasi dotsenti, PhD.

"Iqtisodiyot va menejment" kafedrasi mudiri:

2026-yil "26" 06 Z.A.Qodirova
(imzo)

TDSHU ARM direktori:

2026-yil "___" M.M.Yuldasheva
(imzo)

Fanga mas'ul o'qituvchi

2026-yil "26" 06 S.S.Gaziyeva
(imzo)

1.	Fan ma'lumotlari					
Fan/modul kodi BIR1206	O'quv yili 2026-2027	Semestr 2			ECTS-kreditlar 6	
Fan/modul turi Majburiy	Ta'lim tili O'zbek	O'quv rejadagi tartib raqami 70410108-1.06 70411102-1.06 71010101-1.06			Haftadagi dars soatlari 6	
Fanning nomi Barqaror iqtisodiy rivojlanish	Jami yuklama (soat)	Auditoriya mashg'ulotlari Jami-72 soat, shundan			Mustaqil ta'lim (soat)	Kurs ishi
		Ma'ruza	Amaliy	Lab- ya		
	180	36	36	-	108	

2.	Fanning mazmuni
Fanni o'qitishdan maqsad – magistrarga barqaror iqtisodiy rivojlanishga oid nazariy va amaliy bilimlarni berish, o'z yo'nalishiga mos tasavvur va ko'nikmalarni rivojlanishdir. Fanning vazifasi – magistrarga barqaror iqtisodiy rivojlanishning nazariy asoslari va tamoyillarini rivojlantirishning o'ziga xos jihatlarini tushunishiga yordam berish, jahon mamlakatlarida maqsadlarni amalga oshirishda samarali hamkorlik qilishning nazariy va amaliy tomonlarini o'rganishdan iborat.	

3.	Fanni o'zlashtirish uchun zarur boshlang'ich bilimlar
1.	(STAT1604) Statistika
2.	(IQN1306) Iqtisodiyot nazariyasi
3.	(2JI1504) Jahon iqtisodiyoti

Xorij tajribasiga muvofiqligi:	
Mazkur fan sillabusi O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024-yil 29-martdagi "Oliy ta'limning me'yoriy-uslubiy hujjatlarini ishlab chiqish jarayonini takomillashtirish to'g'risida"gi 87-sonli buyrug'iga muvofiq, xalqaro tan olingan reytinglarda birinchi top 300 talik ro'yxatga kiruvchi Columbia University ((QS World University Rankings by Subject 2025 = 34 o'rin)) xorijiy tajribasini inobatga olgan holda takomillashtirildi. (https://www.sustainability.ei.columbia.edu/area-1?utm_source	

4.	Ta'lim natijalari (TN)
-----------	-------------------------------

	<i>Kasbiy kompetensiyalar:</i>
TN1	Jahon miqyosidagi barqaror rivojlanish tamoyillari ahamiyatini biladi.
TN2	Barqaror rivojlanish maqsadlari haqida ma'lumotga ega bo'ladi.
TN3	Barqaror iqtisodiy rivojlanishning mintaqalararo o'rnini biladi.
TN4	Barqaror rivojlanish yo'lidagi muammolarni o'rganadi.
	<i>Ko'nikmalar:</i>
TN5	Barqaror rivojlanish jarayonlarni tahlil qila oladi;
TN6	Barqaror rivojlanish maqsadlari prinsiplarini tushunadi;
TN7	Barqaror rivojlanish maqsadlarini bir-biridan farqlay oladi.

5.	Fan mazmuni va mashg'ulotlar shakli	Soat
	Ma'ruza (M)	36
M1	Barqaror iqtisodiy rivojlanish faniga kirish. Fan tushunchasi va mohiyati. Barqaror rivojlanishning nazariy asoslari. Iqtisodiy rivojlanish va ekologik barqarorlik o'zaro bog'liqligi. BMT rezolyutsiyalari va barqaror rivojlanish konsepsiyasi. [1,2]	2
M2	Barqaror iqtisodiy rivojlanish maqsadlari. BMT tomonidan qabul qilingan SDG (Sustainable Development Goals). Ijtimoiy, iqtisodiy va ekologik maqsadlarning uyg'unligi. Milliy rivojlanish dasturlarida SDG talablari. Mamlakatlararo hamkorlikning zarurligi. [1,2]	2
M3	Tabiiy resurslardan foydalanish, ekologik muammolar va barqaror rivojlanish. Tabiiy resurslar turlari va ularning iqtisodiyotdagi o'rne. Resurslardan samarali foydalanish tamoyillari. Global ekologik muammolar (issiqxona, chiqindilar, iqlim o'zgarishi). [1,2]	2
M4	Jahon iqtisodiyotidagi demografik muammolar va ularning barqaror rivojlanishga ta'siri. Aholi soni o'sishi va resurslarga bosim. Demografik o'tish nazariyasi. Mehnat bozoriga ta'siri. Qariyalar ulushi va ijtimoiy muammolar. Migratsiya oqimlari va ularning natijalari. [1,2]	2
M5	Jahon iqtisodiyotida aloqa va transport tizimlarining barqaror rivojlanishdagi o'rne. Transport va kommunikatsiya infratuzilmasi ahamiyati. Xalqaro savdo va logistikadagi roli. Atrof-muhitga transportning ta'siri. "Yashil transport" konsepsiyasi. [1,2]	2

M6	Iqtisodiy rivojlanish darajasiga ko'ra dunyo mamlakatlari tasnifi va barqarorlik mezonlari. Rivojlangan mamlakatlar mezonlari. Rivojlanayotgan mamlakatlar xususiyatlari. Yangi sanoatlashgan mamlakatlar o'rni. Past daromadli mamlakatlarning barqarorlikdagi muammolari. [1,2]	2
M7	Rivojlangan mamlakatlar iqtisodiyoti va ularning barqaror rivojlanish strategiyalari. Rivojlangan mamlakatlar tajribasi. Innovatsion rivojlanish modeli. Ekologik muvozanatni saqlash siyosati. [1,2]	2
M8	Rivojlanayotgan mamlakatlar iqtisodiyoti va barqarorlikka erishishdagi muammolar. Resurslardan samarasiz foydalanish. Iqtisodiy zaiflik va qarzдорlik muammosi. Ijtimoiy tengsizlik va qashshoqlik. Ekologik muammolar kuchayishi. [1,2]	2
M9	Yangi sanoatlashgan mamlakatlar iqtisodiyoti va barqaror rivojlanish tajribasi. Yangi sanoatlashgan mamlakatlar ta'rifi. Osiyo "yo'lbarslari" tajribasi. Tezkor iqtisodiy o'sish va barqarorlik muammolari. Innovatsiyalarni joriy etish. [1,2]	2
M10	Xitoy va Hindiston iqtisodiyoti: barqaror rivojlanish modeli va tajribasi. Xitoyning "yashil rivojlanish" siyosati. Hindistonning qishloq xo'jaligi va sanoat siyosati. Energiya resurslaridan foydalanish muammolari. Ijtimoiy tenglik va qashshoqlikka qarshi kurash. [1,2]	2
M11	Xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlari va ularning barqaror rivojlanishdagi ahamiyati. Integratsiyaning nazariy asoslari. Iqtisodiy ittifoqlar va bloklar (YEI, NAFTA, ASEAN). Savdo erkinlashuvi va barqarorlik. Regional hamkorlikning afzalliklari. [1,2]	2
M12	Yevropa Ittifoqida barqaror rivojlanish tamoyillari. Yevropa Ittifoqi barqarorlik siyosati. "Yashil kelajak" dasturi. Iqlim o'zgarishiga qarshi choralar. [1,2]	2
M13	Xalqaro kapital migratsiyasi va barqaror iqtisodiy rivojlanish. Kapital migratsiyasining mohiyati. To'g'ridan-to'g'ri xorijiy investitsiyalar. Kapital oqimlarining barqarorlikka ta'siri. Moliyaviy barqarorlik muammolari. [1,2]	2
M14	Xalqaro mehnat bozori va barqarorlik muammolari. Mehnat bozorining globallasuvi. Raqobat va malaka muammolari. Mehnat sharoitlari va ijtimoiy himoya. [1,2]	2

M15	Xalqaro ishchi kuchi migratsiyasi va barqaror rivojlanishdagi ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlar. Migratsiyaning sabablari. Ishchi kuchi oqimlarining iqtisodiyotga ta'siri. Migrantlarning ijtimoiy integratsiyasi. [1,2]	2
M16	Global ekologik muammolar va jahon xo'jaligining barqaror rivojlanish istiqbollari. Iqlim o'zgarishi va uning oqibatlari. Atmosfera, suv va tuproq muammolari. Energiya resurslari tanqisligi. [1,2]	2
M17	Barqaror iqtisodiy rivojlanishda innovatsiya va texnologiyalarning o'rni. Innovatsiyaning nazariy asoslari. Texnologik taraqqiyot va iqtisodiy o'sish. "Raqamli iqtisodiyot" konsepsiyasi. [1,2]	2
M18	O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy munosabatlarda ishtiroki va barqaror rivojlanish siyosati. O'zbekistonning tashqi savdo siyosati. Xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik. Milliy iqtisodiy rivojlanish strategiyasi. [1,2]	2
	Amaliy mashg'ulot (A)	36
A1	Barqaror iqtisodiy rivojlanish nazariyasi va konseptual asoslari	2
A2	Barqaror rivojlanish maqsadlari va ularni amalga oshirish mexanizmlari	2
A3	Tabiiy resurslarni boshqarish va ekologik barqarorlik masalalari	2
A4	Demografik jarayonlarning jahon iqtisodiyoti va barqaror rivojlanishga ta'siri	2
A5	Transport va kommunikatsiya infratuzilmasining barqaror iqtisodiy taraqqiyotdagi ahamiyati	2
A6	Dunyo mamlakatlarini iqtisodiy rivojlanish darajasi bo'yicha guruhlash va barqarorlik ko'rsatkichlari	2
A7	Rivojlangan davlatlar tajribasida barqaror iqtisodiy o'sish modellari	2
A8	Rivojlanayotgan mamlakatlarda iqtisodiy taraqqiyot va barqaror rivojlanish muammolari	2
A9	Yangi industrialashgan mamlakatlarning iqtisodiy rivojlanish strategiyalari va tajribasi	2
A10	Xitoy va Hindistonning iqtisodiy transformatsiyasi hamda barqaror rivojlanish tajribasi	2
A11	Xalqaro iqtisodiy integratsiyaning barqaror rivojlanish jarayonlariga ta'siri	2

A12	Yevropa Ittifoqining barqaror rivojlanish siyosati va institutsional mexanizmlari	2
A13	Xalqaro kapital harakati va uning iqtisodiy barqarorlikka ta'siri	2
A14	Global mehnat bozori rivojlanishi va barqarorlik bilan bog'liq muammolar	2
A15	Mehnat migratsiyasining ijtimoiy-iqtisodiy oqibatlari va barqaror rivojlanish bilan o'zaro bog'liqligi	2
A16	Global ekologik tahdidlar va jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanish istiqbollari	2
A17	Innovatsiyalar, raqamli texnologiyalar va barqaror iqtisodiy o'sish	2
A18	O'zbekistonning xalqaro iqtisodiy hamkorlikdagi ishtiroki va barqaror rivojlanish strategiyasi	2

6.	Mustaqil ta'lim topshiriqlari	108
1.	Barqaror iqtisodiy rivojlanish konsepsiyasi va uning asosiy tamoyillarini o'rganish hamda referat tayyorlash.	13
2.	Birlashgan Millatlar Tashkilotining Barqaror rivojlanish maqsadlarini (SDG) tahlil qilish va ilmiy esse yozish.	5
3.	Iqtisodiy o'sish va barqaror rivojlanish tushunchalarini qiyosiy tahlil qilish hamda ularning o'ziga xos jihatlari baholash.	5
4.	Atrof-muhitni muhofaza qilish va iqtisodiy rivojlanishning o'zaro bog'liqligini o'rganish hamda tahliliy ma'ruza tayyorlash.	5
5.	Ijtimoiy adolat tamoyillarining barqaror rivojlanishdagi ahamiyatini tahlil qilish va esse yozish.	5
6.	Yashil iqtisodiyot konsepsiyasini o'rganish va uning iqtisodiy rivojlanishdagi rolini baholash.	5
7.	Energiya samaradorligi va qayta tiklanuvchi energiya manbalarining iqtisodiy taraqqiyotga ta'sirini tahlil qilish hamda taqdimot tayyorlash.	5
8.	Iqlim o'zgarishining iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini o'rganish va ilmiy sharh yozish.	5
9.	Resurslardan oqilona foydalanish va sirkulyar iqtisodiyot modelining afzalliklarini tahlil qilish.	5
10.	Barqaror transport tizimlari va ekologik xavfsizlikni ta'minlash mexanizmlarini o'rganish hamda tahliliy hisobot tayyorlash.	5

11.	Qishloq xo'jaligida barqaror rivojlanish yondashuvlarini tahlil qilish va amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.	5
12.	Sanoatda innovatsion texnologiyalar va ekologik toza ishlab chiqarish usullarini o'rganish hamda referat tayyorlash.	5
13.	Barqaror shaharlar konsepsiyasini o'rganish va urbanizatsiya jarayonlarining iqtisodiy hamda ijtimoiy oqibatlarini tahlil qilish.	5
14.	Moliyaviy tizimning barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlashdagi rolini o'rganish va ilmiy esse yozish.	5
15.	O'zbekistonning milliy rivojlanish strategiyalarida barqaror taraqqiyot masalalarini tahlil qilish va hisobot tayyorlash.	5
16.	Xalqaro hamkorlik va global barqaror rivojlanish tashabbuslarining samaradorligini baholash.	5
17.	Ta'lim va ilm-fanning barqaror iqtisodiy rivojlanishdagi ahamiyatini tahlil qilish hamda ilmiy maqola tayyorlash.	5
18.	Yevropa Ittifoqining barqaror rivojlanish siyosatini o'rganish va qiyosiy tahlil o'tkazish.	5
19.	Xalqaro kapital migratsiyasining barqaror iqtisodiy rivojlanishga ta'sirini o'rganish va tahliliy ma'ruza tayyorlash.	5
20.	Xalqaro mehnat bozorining rivojlanish tendensiyalari va barqarorlik muammolarini tahlil qilish hamda esse yozish.	5

**Izoh: Fan (modul) yuzasidan talabalar bajaradigan mustaqil ish topshiriqlari variativ tavsifga ega bo'lishi lozim. Mustaqil ish topshiriqlarinig 1/3 qismi kichik guruhlarda hamkorlikda ishlash (kooperativlik)ga mo'ljallangan bo'lishi kerak*

7.	Ta'lim texnologiyalri va metodlari
	➤ ma'ruzalar; ➤ amaliy topshiriqlarni bajarish va xulosalash; ➤ interfaol keys-studylar; ➤ blits-so'rov; ➤ guruhlarda ishlash; ➤ taqdimotlar qilish; ➤ jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
8.	Talabalar tomonidan kreditlarni olish uchun talablar
	Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil

mushohada yuritish va nazorat uchun berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat bo'yicha yozma ishlarni yozish

9.	Talabani bilimini baholash mezonlari
a) 90-100 ball (5 baho) olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: ➤ fanning mohiyati va mazmunini to'liq yoritishga ega bo'lsa; ➤ fanning mavzularni bayon qilishda ilmiylik va mantiqiylik saqlanib, ilmiy xatolik va chalkashliklarga yo'l qo'ymas; ➤ fan bo'yicha mavzu materiallarining nazariy yoki amaliy ahamiyati haqida aniq tasavvurga ega bo'lsa; ➤ fan doirasida mustaqil erkin fikrlash qobiliyatini namoyon etishga ega bo'lsa; ➤ berilgan savollarga aniq va lo'nda javob berishga ega bo'lsa; ➤ konspektga puxta tayyorlangan bo'lsa; ➤ mustaqil topshiriqlarni to'liq va aniq bajarishga ega bo'lsa; ➤ barcha amaliy ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishga ega bo'lsa; ➤ nazariy bilimlarni turli vaziyatda qo'llay olish; ➤ tizimli yondashish, uzviylikka amal qilish.	
b) 70-89 ball (4 baho) olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: ➤ fanning mohiyati va mazmunini tushungan, fanning mavzularni bayon qilishda ilmiy va mantiqiy chalkashliklarga yo'l qo'ymas; ➤ fanning mazmunini amaliy ahamiyatini tushungan bo'lsa; ➤ fan bo'yicha berilgan vazifa va topshiriqlarni o'quv dasturi doirasida bajarishga ega bo'lsa; ➤ fan bo'yicha berilgan savollarga to'g'ri javob berishga ega bo'lsa; ➤ fan bo'yicha konspektini puxta shakllantirishga ega bo'lsa; ➤ fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajarishga ega bo'lsa; ➤ barcha amaliy ko'nikma va malakalarni o'zlashtirishga harakat qilgan bo'lsa.	
d) 60-69 ball (3 baho) olish uchun talabanning bilim darajasi quyidagilarga javob berishi lozim: ➤ fan haqida umumiy tushunchaga ega bo'lsa; ➤ fanning mavzularni tor doirada yoritib, bayon qilishda ayrim chalkashliklarga yo'l qo'ysa; ➤ fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajarishga ega bo'lsa; ➤ bayon qilish ravon bo'lmas; ➤ fan bo'yicha savollarga mujmal va chalkash javoblar olinsa; ➤ fan bo'yicha matn puxta shakllantirilmagan bo'lsa.	

e) quyidagi hollarda talabanning bilim darajasi 0-59 ball (qoniqarsiz) bilan baholanishi mumkin:

- fan bo'yicha mashg'ulotlarga tayyorgarlik ko'rilmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha mashg'ulotlarga doir hech qanday tasavvurga ega bo'lmasa;
- fan bo'yicha mustaqil topshiriqlarni to'liq bajarmagan bo'lsa;
- fan bo'yicha matnlarni boshqalardan ko'chirib olganligi sezilib tursa;
- fan bo'yicha matnda jiddiy xato va chalkashliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa;
- fanga doir berilgan savollarga javob olinmasa;
- fanni bilmasa.

10. Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

Asosiy adabiyotlar	
1.	Gaziyeva S.S. Barqaror iqtisodiy rivojlanish. Darslik- T.: "TDSHU kichik bosmaxonasi", 2026-360 b.
2.	Vaxabov A.V. va boshqalar. Yashil iqtisodiyot. (Darslik). – T.: «Zebo print», 2021-264 bet.
3.	Building a Sustainable Future:ESG Business Handbook. The AIRE Centre and UNDP Bosnia and Herzegovina. 2023-74 p.
Qo'shimcha adabiyotlar	
3.	ESG Disclosure Handbook. WBCSD. April 2019.-34 b.
4.	Eric Bouyé, Daniela Klingebiel, Marco Ruiz. Environmental, social, and governance investing.The worldbank.2021.-90 p.
5.	Мировая экономика и международные экономические отношения. учебник/под ред. А.С.Булатова.-3-е изд., перераб. и доп. –М.:КноРус, 2017. -916 с.
Scopus maqolalar	
6.	Wan G. et al. Hotspots and trends of environmental, social and governance (ESG) research: A bibliometric analysis //Data Science and Management. – 2023. – T. 6. – №. 2. – P. 65-75. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2666764923000097
7.	Huang Z., Shi Y., Jia M. Greenwashing: A systematic literature review //Accounting & Finance. – 2025. – T. 65. – №. 1. – P. 857-882. https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/acfi.13352
8.	Tabrizian H., Amiri B., Abdolhamid M. Navigating the landscape of energy governance: A bibliometric analysis of research trends and future directions //Energy Reports. – 2024. – T. 12. – P. 2653-2675. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352484724005560
Axborot manbalari	

1.	https://www.unpri.org/
2.	https://www.globalreporting.org/
3.	https://www.fsb-tcfd.org/
4.	https://sasb.ifrs.org/
5.	https://www.weforum.org/
6.	https://www.esgbook.com/